

OB NAJDBI RIMSKEGA VODOVODA NAD TRNJEM PRI STARI LOKI

K šestim že znanim nahajališčem rimskih lončenih vodovodov na Loškem¹ lahko tokrat prištejemo še najnovejšo najdbo takšne napeljave nad vasjo Trnje pri Stari Loki.

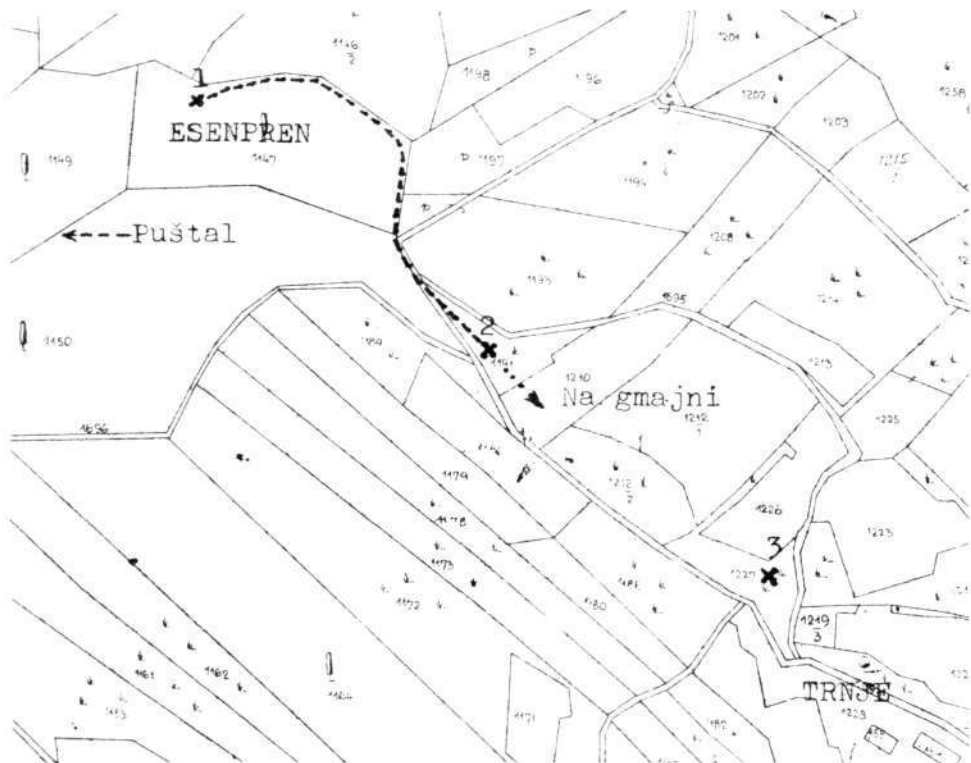
Domačini iz Trnja² so v letu 1969 pri gradnji vodnega rezervoarja na vzpetini nad vasjo ob izkopu gradbene jame zadeli v globini 80—100 cm na vodovodno napeljavo iz lončenih cevi, ki je potekala na tem delu v smeri severozahod—jugovzhod in iz smeri Puštala nad Trnjem. Rezervoar je zgrajen na parceli št. 1191 k. o. Stara Loka, katere lastnik je Frančiška Šuštar, Trnje 15.

Najdene cevi so iz žgane gline, svetlorjave barve in podobne tistim na že znanih nahajališčih tako po materialu in tehniki izdelave kot po dimenzijah. Dolge so okrog 40 cm, premer vhodne odprtine je 6,3 cm in izhodne odprtine 4 cm. Debelina sten je 1 cm. Zaradi tega lahko cevi brez večjega tveganja štejeemo za antične-rimske.³ Po pripovedovanju vaščanov so našli takšne cevi tudi že pri napeljavi vodovoda leta 1899. Menijo, da je bila po njih napeljana voda v starološki grad. Zajetje tega lončenega vodovoda je bilo v severovzhodnem pobočju Puštala, kjer priteka izpod skalnega previsa studenec in še danes napaja vodovod v Trnju. Ledinsko ime kraja, kjer je izvir in zajetje, je »Esenpren«. Parcela št. 1147 k. o. Stara Loka je last Joža Hafnerja, Trnje 9.

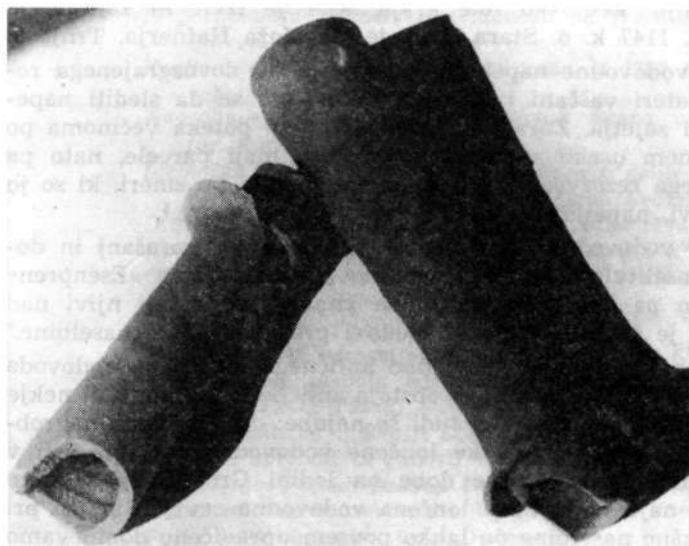
Za potek lončene vodovodne napeljave od zajetja do novozgrajenega rezervoarja še vedo nekateri vaščani iz Trnja.⁴ Tudi sicer se da slediti napeljavi skozi gozd vse od zajetja. Zaradi kamnitega terena poteka večinoma po današnji stezi, nekakšnem useku v teren, ob spodnji meji parcele, nato pa preko sedla mimo novega rezervoarja. Od tu naprej naj bi po smeri, ki so jo nakazovale najdene cevi, napeljava potekala na grič Na gmajni.⁵

Ob najdbi lončene vodovodne napeljave se poraja vrsta vprašanj in domnev o tem, kateri naselitvi je služila napeljava. Že samo ime »Esenpren« kaže na železarstvo, to pa še poudarja najdba žlindre na bližnji njivi nad vasjo.⁶ Takoj nad tem je še hrib Puštal s sledovi prazgodovinske naselbine.⁷

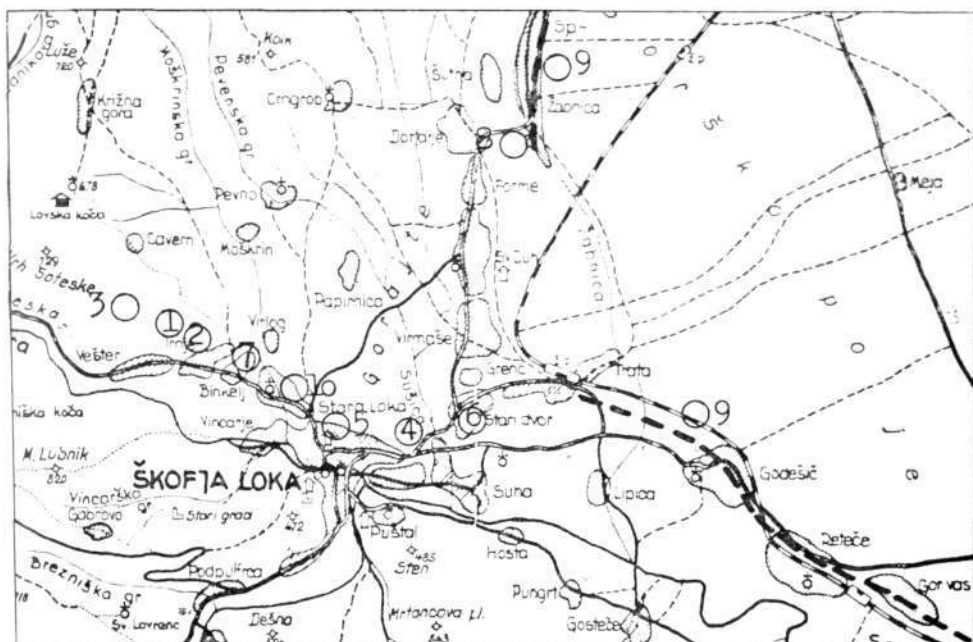
Te značilnosti, skupaj z najnovejšo najdbo antičnega lončenega vodovoda nad Trnjem, vse bolj nakazujejo verjetnost obstoja antične naselbine tudi neke na širšem področju Loke. Za to govorijo tudi še najdbe: del rimskega nagrobnika, najdenega pri Škofji Loki,⁸ rimske lončene vodovodne cevi pri šoli v Škofji Loki,⁹ več predmetov iz rimske dobe na ledini Groblje pri Starem dvoru¹⁰ in v letu 1970 najdena antična lončena vodovodna cev v Binklju pri Stari Loki.¹¹ Obstoj takšne naselbine pa lahko povsem upravičeno domnevamo

Trasa lončene vodovodne napeljave nad Trnjem (katastrska mapa m = 1:2880): 1 — izvir in zajetje »Esenpren«, 2 — novo zgrajeni vodovodni rezervoar in najdba lončenih cevi, 3 — najdba zlindre

Primerka lončenih vodovodnih cevi iz napeljave nad Trnjem pri Stari Loki. (Foto R. Brank)

Področje Škofje Loke in okolice z arheološkimi najdišči in točkami, ki so omenjene v tekstu: 1 — najdba rimskega vodovoda nad Trnjem, 2 — najdba žlindre nad Trnjem, 3 — prazgodovinska naselbina na Puštal, — 4 rimski nagrobnik pri Loki, — 5 najdba rimskih vodovodnih cevi pri šoli v Škofji Loki, 6 — predmeti z ledine Groblje pri Starem dvoru, 7 — najdba rimske vodovodne lončene cevi v Binklju pri Stari Loki, 8 — Villa rustica pri Žabnici, 9 — rimska cesta Emona—Carnium, 10 — Lonca

tudi zato, ker je cesta Emona—Carnium¹² po dosedanjih ugotovitvah potekala v bližini današnje Loke,¹³ kjer je moral biti odcep proti zahodu. Prav tako ni mogla biti pred leti ugotovljena rimska »villa rustica«¹⁴ pri bližnji Žabnici osamljen primer poselitve v tem prostoru.

Dosedanja arheološka najdišča pa tudi kažejo, da lahko pri nekaterih značilnih ledinskih imenih z večjo ali manjšo verjetnostjo pričakujemo sledove prazgodovinskih, rimskih in zgodnesrednjeveških poselitev. Med takimi značilnimi imeni, ki se praviloma vidneje pojavljajo med arheološkimi najdišči, je tudi Trnje.¹⁵

Seveda pa se ob teh najdbah in ugotovitvah vse bolj kaže še velika verjetnost kontinuitete poselitve tega področja med Sorškim poljem in vhodom v obe dolini. Tako naj bi ta kontinuiteta potekala, po vsem sodeč, od prazgodovinske naselbine na Puštal, preko še neznane rimsko-antične naselbine, do naselbine Lonca iz leta 973.¹⁶

Opombe

1. R. Brank, Rimski vodovodi na Loškem, Loški razgledi XX, 1973, str. 29—36; isti, Castrum Bosisen po listinah najstarejši grad na Gorenjskem, Loški razgledi XIX, 1972, str. 48. — 2. Pri najdbi lončenih vodovodnih cevi so bili navzoči Alojz Arhar, Trnje 14, Marjan Hafner, Trnje 18, Jože Hafner, Trnje 9, Franc Gaber,

Trnje 8 in Ivan Klemenčič, Trnje 6. Nekateri so najdene odlomke cevi tudi shranili. — 3. R. Brank, Rimski vodovodi na Loškem, Loški razgledi XX, 1973, str. 33—34. — 4. Alojz Arhar, Trnje 14. — 5. Parcele št. 1191, 1210 k. o. Stara Loka. — 6. Parcela št. 1227 k. o. Stara Loka. Zlindro so našli Arharjevi iz Trnja 14. — 7. Varstvo spomenikov V, 1953/54, str. 175 in Loški razgledi I, 1954, str. 107; Puštal = Burgstelle = Gradišče. — 8. J. W. Valvasor, Ehre V, str. 258. — 9. R. Brank, Rimski vodovodi na Loškem, Loški razgledi XX, 1973, str. 29. — 10. P. Blaznik, Kolonizacija in kmet-sko podložništvo na Sorškem polju, SAZU I, Razprave II, 1953, str. 143. — 11. R. Brank, Rimski vodovodi na Loškem, Loški razgledi XX, 1973, str. 32; Varstvo spomenikov XV, 1970, str. 146. — 12. Emona = rimsko mesto na tleh današnje Ljubljane; Carnium = rimska naselbina na tleh današnjega Kranja. — 13. J. Klemenc, Zgodovina Emone, Ljubljana 1955, str. 348. — 14. R. Brank, Villa rustica pri Žabnici, Loški razgledi XVIII, 1971, str. 71—73; Villa rustica = rimski podeželski dvorec, pristava. — 15. F. Truhlar, Krajevna imena Gradišče, Gomila, Groblje, Zale, Arheološka najdišča Slovenije, Ljubljana, 1975, str. 106. — 16. F. Kos, Gradivo II, str. 338.

Zusammenfassung

ZUM FUNDE EINER RÖMISCHEN TÖNERNEN WASSERLEITUNG OBERHALB DES DORFES TRNJE BEI STARA LOKA

An der Anhöhe oberhalb des Dorfes Trnje bei Stara Loka wurde der siebente Fund einer römischen tönernen Wasserleitung im Gebiet von Škofja Loka gemacht. Die aufgefundenen Röhren sind aus gebranntem Ton und von hellbrauner Farbe. Dem Material und der Technik nach sind sie augenscheinlich nach bestimmten Maßen hergestellt. Das Wasser für die Leitung wurde auf der Lehde »Esenpren« gefaßt. Der Verlauf der Leitung ist uns in ungefähr 200 m Länge bekannt.

Die aufgefundene Wasserleitung ist ein weiterer Beweis für die erwartete antike Siedlung im Gebiet von Škofja Loka. Dafür sprechen schon die folgenden bisherigen Funde: das Teilstück eines römischen Grabmals, römische tönernen Wasserleitungsröhren bei der Schule in Škofja Loka und in Binkelj bei Stara Loka, mehrere Gegenstände aus der Römerzeit auf der Lehde Groblje bei Stari dvor, die villa rustica im nahegelegenen Dorfe Žabnica und die Straße Emona—Carnium, die unweit von Škofja Loka vorüberführte.